

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУПЧИНЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Рудакевич І. Р.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені В. Гнатюка, м. Тернопіль, Україна
ivaco@ukr.net*

Купчинецька територіальна громада утворена у 2018 р. шляхом об'єднання 7 сіл колишнього Козівського району Тернопільської області. Створення цієї громади є історичним продовженням давньоруського містечка Бродилів, яке було розташоване на місці сучасного села Купчинці та навколишніх поселень. Села Купчинецької громади мають свої історичні та культурні традиції, пов'язаність місцевої економіки, особливі природні умови, що зумовлює додатковий інтерес у їх дослідженні.

Купчинецька сільська територіальна громада Тернопільського району Тернопільської області (далі Купчинецька ТГ) створена згідно з рішенням першої сесії Купчинецька сільської ради 27 липня 2018 року шляхом об'єднання 6 сільських рад із центром у селі Купчинці. До складу Купчинецької об'єднаної територіальної громади входять 7 сіл (села Денисів, Дворище, Ішків, Купчинці, Росоховатець, Яструбове) Тернопільського району Тернопільської області (рис. 1). Площа громади станом на 01.01.2020 року становила 97,6 км² [3].

Територія Купчинецької ТГ розміщена в межах Тернопільського плато Подільської височини. Більшість території громади розташована у долині річки Стрипа. Поверхня горбисто-рівнинна, розчленована річковими долинами і балками. Найбільшою річкою та головною водною артерією на території громади є Стрипа з правою притокою Студенкою.

З корисних копалин залягають поклади глини, піску та вапняків. У долині Стрипи між селами Купчинці та Ішків є родовище торфу, яке раніше розроблялося, однак видобуток був припинений. Торф може мати значення як місцевого палива або сировини для удобрення полів.

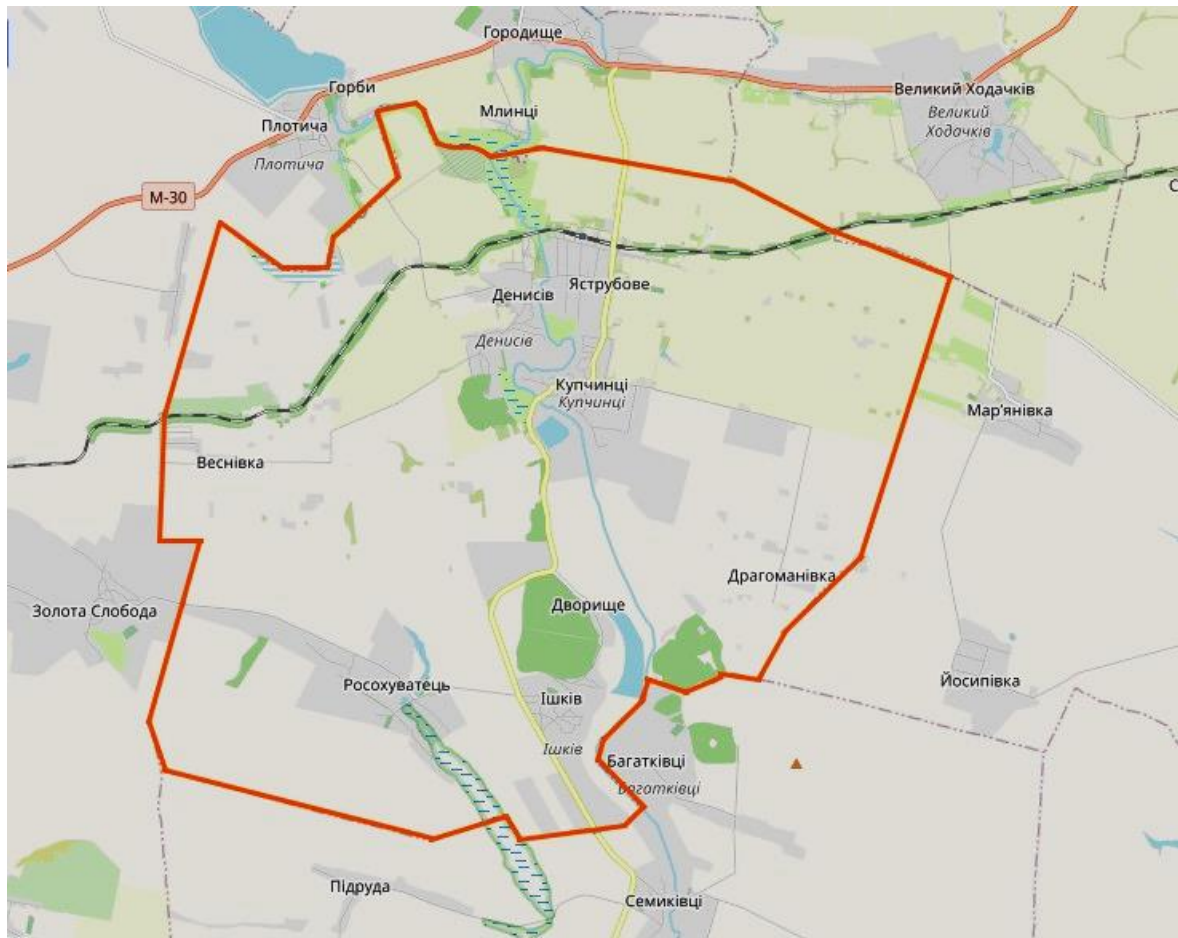

Рис. 1. Розташування і склад Купчинецької територіальної громади

На території громади переважають агроландшафти. Є декілька лісових масивів на околицях сіл Денисів, Ішків, Дворище. Купчинецька громада вирізняється значними площами водно-болотних угідь у заплаві р. Стрипа. Вони є природними резервуарами води, використовуються для збору лікарських рослин, рибальства і мисливства. На південній околиці громади розташований Семиківський гідрологічний заказник.

Купчинецька ТГ розташована у центральній частині Тернопільської області за 24 км від обласного і районного центру — міста Тернопіль. Через територію громади пролягає територіальна автомобільна дорога Т-2006 (Городище – Зарваниця – Бучач) і залізниця Тернопіль – Ходорів, на якій діє залізнична станція Денисів-Купчинці. Ця станція обслуговує переважно вантажний рух, але також приміські поїзди (2 пари на добу).

Населення Купчинецької територіальної громади станом на 01.01.2022 р. становило 3760 осіб. Найбільшими селами у ТГ є Купчинці – 998 мешканців, Яструбове (919), Денисів (882), а населені пункти Драгоманівка (17 жителів), Веснівка (31), Дворище (34) легше назвати хуторами (рис. 2) [3].

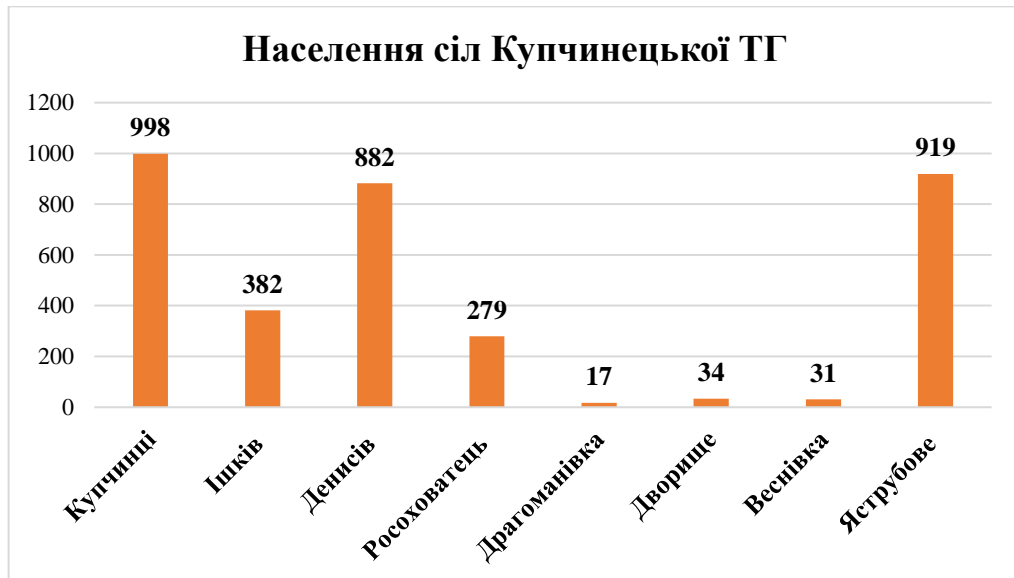

Рис. 2. Населення сіл Купчинецької територіальної громади

Якщо проаналізувати місцевий бюджет Купчинецької громади, то у 2022 р. доходи загального фонду становили 17,57 млн. грн., а видатки загалом – 31,65 млн. грн. У 2021 р. надійшло 15,48 млн. грн. доходів та витрачено 33,59 млн. грн. видатків. Для покриття дефіциту бюджету у 2022 р. надійшло 16,94 млн. грн. міжбюджетних трансфертів, у 2021 р. – 21,28 млн. грн. Отже, фінансова спроможність громади покращується. У перерахунку на одного мешканця громади у 2021 р. надійшло 4062 грн. доходів місцевого бюджету, що вище середнього показника у Тернопільській області (3911 грн.) [1].

Основний обсяг надходжень до місцевого бюджету забезпечують промислові та сільськогосподарські підприємства на території громади. Найбільшими виробниками промислової продукції є спиртсклад Козлівського спирт заводу, ТОВ «Галицька зернова компанія», ТОВ «Агроіндустрія-11», ФОП Мандзій О.М. Ці підприємства працюють у харчовій промисловості та виробництві будівельних матеріалів. Головним виробником сільськогосподарської продукції на території Купчинецької громади є ПАП «Агропродсервіс» з його дочірними

підприємствами. Поряд з ними успішно провадять діяльність і ряд фермерських господарств («Надія», «Мандзій і сини 2009», «Білик-2008», «Олеся», «ім. П. Думки», «Мрія», «Борисфем», «Яблуневий сад» та інші) [3].

У населених пунктах Купчинецької громади діють 7 закладів освіти: 3 гімназії (села Денисів, Ішків, Яструбове), загальноосвітня школа с. Купчинці, 3 дошкільні заклади (Денисів, Ішків, Купчинці). Із закладів культури на території громади станом на 2020 рік діяли 4 клуби, будинок культури, 5 бібліотек, а також 3 музеї. Зі спортивних споруд є 4 стадіони та спортивні майданчики. Станом на 2020 рік у Купчинецькій громаді працювали 17 закладів торгівлі та один ресторанного господарства [3].

Територія Купчинецької ТГ має значний туристично-рекреаційний потенціал. Тут є багато цікавих природних об'єктів, переважно у долині р. Стрипи (водно-болотні масиви, мисливські угіддя, ставки), а також відома природоохоронна зона – Семиківський заказник. З історико-культурних об'єктів є старі храми у селах Купчинці та Денисів, пам'ятні місця з часів Першої світової війни та діяльності УПА. Діючими є також два музеї – краєзнавчий у с. Денисів та музичних інструментів у с. Ішків. Із сіл Купчинецької громади походять багато відомих людей – поети та письменники І. Блажкевич, П. Думка, О.Вільчинський, М. Шарик, американський актор М. Мазуркевич, художник Д. Стецько, науковці-географи О. Заставецька та Я. Олійник, військові діячі М. Маринович, І. Федоров, М. Вовк.

З перспективних напрямів розвитку Купчинецької громади варто виокремити її логістичний потенціал, оскільки вона розташована поблизу міжнародних автодоріг М-09 і М-30, а також на залізничній лінії. Вже деякі логістичні об'єкти функціонують у вигляді зернових елеваторів, перевантажувальних комплексів чи складів. Значний потенціал має також переробка місцевої продукції, як аграрної, так і будівельних чи паливних (торф, деревина, біомаса) матеріалів. Перспективною є ще туристична галузь у громаді завдяки зручному розташуванню та наявності місцевих ресурсів.

Список використаних джерел

1. Бюджети територіальних громад України. URL: https://public.tableau.com/app/profile/ulead/viz/_16360623127390/sheet0 (дата звернення: 17.04.2023).
2. Природні умови та ресурси Тернопільщини. Тернопіль: ТзОВ «Тернограф», 2011. 512 с.
3. Програма соціально-економічного розвитку Купчинецької сільської ради на 2019-2020 рік https://rada.info/upload/users_files/04395544/698744768dd8ff594a9e92731fcf6642.doc (дата звернення: 15.04.2023).

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕРЕЖІ СЕРЕДНІХ МІСТ УКРАЇНИ

Федорець Р.Д.

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя,

м. Ніжин, Україна

fedorets_roman@ukr.net

Процес формування сучасної мережі середніх міст України розпочався в епоху раннього Середньовіччя. Перше місто, яке нині можна віднести до рангу середніх, було засновано ще на початку VIII століття. Така поселенська мережа, як і будь-яке інше динамічне утворення, постійно зазнавала трансформаційних змін. Досить часто, такі зміни були викликані не лише демографічними процесами, а і докорінною зміною поглядів на саме визначення поняття «середнє місто». Не зважаючи на багатостолітній процес формування мережі міських поселень, впродовж тривалого часу відкритим залишалось питання їх класифікації, яке і на сьогодні не вирішене остаточно.

На території України перша класифікація міських поселень, із виділенням в окремий клас міст середнього розміру, була проведена у 1910 році. За основний критерій, що відрізняв міські населені пункти, було взято показник кількості населення та його зайнятність у сферах діяльності, не пов'язаних із сільським господарством. Відтак, середнім вважалось місто, населення якого становило 10 – 40 тисяч осіб, а обсяги реалізованої промислової продукції складали 100 тисяч рублів [4].